

Oordeel der liefde

In het eerste Oosterbeekse communiqué hebben de aldaar in conferentie samenkomende „partijen” ook over elkander een „oordeel der liefde” geveeld en gezegd elkanders goede trouw te gelooven, van elkanders goede bedoelingen overtuigd te zijn.

Zulk een oordeel van de eene partij over wat de andere in het schild voerde (goede trouw) of beoogde (goede bedoelingen) noemt men onder ons gewoonlijk een oordeel-der-liefde.

We gelooven, dat het géén oordeel-der-liefde is, in de eerste plaats omdat het geen oordeel en in de tweede plaats omdat het niet van de liefde is.

✱

Het is om te beginnen geen oordeel, maar hoogstens een onderstelling.

Zoo vaak we van zulke veronderstelde goede trouw of van zulke veronderstelde goede bedoelingen hooren reppen, moeten we denken aan wat we eens lasen in het werk van wijlen Dr G. Keizer: „De Afscheiding”.

Hij vertelt daar in hoofdstuk 5, pag. 63 v.v. van een oefenaar Beugel in Apeldoorn, wien de toenmalige kerkelijke machthebbers het oefenen wilden onmogelijk maken. Een Apeldoornsch predikant, hem zeer slecht gezind, die hem op alle mogelijke manieren tegenwerkte, maakte gedurende een gesprek eens de opmerking te gelooven, dat „Vader Beugel” — zoo werd hij door zijn vrienden genoemd — het goed bedoelde, „dat zijn oogmerk goed was”. En als Beugel dat vertelt, voegt hij er aan toe: „waar ik eens om gelagehen heb, want niets valt moeilijker te beoordeelen dan oogmerken”.

We gelooven, dat Vader Beugel gelijk had. Want „oogmerken” en „bedoelingen”, juist gezegd, de motieven, die iemand drijven, onttrekken zich aan ander beoordeeling. Die motieven kent iemand vaak zelf niet: „arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja doodlijk is het, wie zal het kennen?” Jerem. 17:9. Het is reeds zoo moeilijk zichzelf te kennen, dat ons voortdurend het gebed van noode is: „Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart..... en zie of er bij mij een schadelijke weg zij”. Psalm 139:23 en 24. En daarom is het toch wel heel lichtvaardig zóó maar ander goede trouw en goede bedoelingen aan te nemen. Zeker, de liefde denkt geen kwaad, 1 Cor. 13:5, d.w.z. over hetgeen verborgen is. Maar ze handelt ook niet lichtvaardig, 1 Cor. 13:4; ze is ook niet voorbarig in haar oordeel.

✱

En daarom gelooven we dat zulk een valschelijk genoemd oordeel, ook niet een oordeel der liefde is. Want al oordeelt de liefde niet over hetgeen verborgen is, ze doet het scherp over hetgeen openbaar is. We herinneren ons, dat jaren geleden Ds J. Douma, toen nog predikant in Den Haag het spreekwoord „de liefde is blind” aldus récht zette: „hartstocht is blind, maar de liefde ziet scherp”. En al zal de liefde zich

van een lichtvaardig oordeel over verborgen motieven in goedkeurenden en in afkeurenden zin onthouden, ze zal scherp zien den wég en den wánder van den naaste.

En dan trefte het, dat bij zoo lichtvaardig pseudo-oordeel over trouw en bedoelingen over en weer zoo weinig scherp (dat is niet hetzelfde als HARD!) over elkanders wég en wánder geoordeeld wordt.

En dan stellen we hier tegenover, dat we de broeders aan de overzijde liefhebben. En dat we hun in leerbesluiten, binding, toelichtingen, praeadvies, schorsingsbullen, afzettingpapieren, weringsformules en dergelijke, hun in officieele papieren en handelingen afgeteekenden wég en wánder zóó boos vinden, dat we er met vreeze en beven om hunnentwil aan denken, dat ze daarvan, gelijk van ieder ijdel woord, rekenschap hebben af te leggen voor Hem, Die te komen staat.

Zij hebben gevonnist.
Zij hebben rechtvaardigen gedood.
Zij hebben de schapen verstrooid.

En als we die vruchten zien, dan zeggen we: kwade arbeiders.

✱

En dan willen we openlijk verklaren, dat aler ze zich op deze concrete punten bekeerd, of uit de stukken ons van zonde overtuigd hebben, met hen géén gemeenschap willen en mogen hebben.

Wij vertrouwen ons hun niet toe.

En de schapen niet.

Want die arme schapen worden door de officieele en officieuze formules, die over hen worden uitgestrooid, al maar meer in verwarring gebracht en afgetrokken van de eigenlijke oorzaken der geslagen breuk, zooals die uit de officieele stukken te reconstrueeren is.

Ds B. A. Bos zegt, dat hij alleen nog achter Groningen 1946 staat. Hij heeft het verloochend.

Want over die uit de officieele stukken te reconstrueeren eigenlijke oorzaken spreekt hij niet meer.

Amersfoort 1948 deed het wél.

En weigerde, omdat men van de andere zijde daarop niet wilde ingaan, verder contact.

Een écht oordeel der liefde onzerzijds zal tegen de menschen aan de overzijde blijven zeggen: Uw wég is niet goed.

En een écht oordeel der liefde hunnerzijds zal over ons blijven luiden: ge zijt scheurmakers. Alleen vanuit zulk een écht oordeel der liefde is er nog hoop. Want alléén zoo kan de worsteling beginnen op het goede plan.

Om alie overige dusgenaamde oordeelen der liefde (!) kan men met „Vader Beugel” wel lachen: „want niets valt moeilijker te beoordeelen dan oogmerken”.

Voorts — en hier citeeren we uit het hoofd Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven —: „wie zulk een lichtvaardig oordeel der liefde veit, is licht barmhartig dan God”.

D. E. C.

Activeering of narcose?

In het vorige artikel sprak ik over de Oosterbeekse overtuiging omtrent de onwettelijke bedoelingen der Synode van '42. En ik zei, dat ik daar geen woord van gelooven kon, eenvoudig omdat de feiten heel anders spreken.

Maar men noemt ook de synode van '43. Was daar de bedoeling dan misschien wel om de wacht te betrekken bij de waarheid Gods? Het spijt me, dat ik weer moet opponeeren. Wantrouwen? Ach neen, weer heel simpele feiten.

Want de kerkeraad van Amersfoort heeft bij de synode van '43 een bezwaarschrift ingediend, opgesteld door Ds Popma; en daar bij gevoegd een door mij geschreven bijlage. Daarin was o.a. — we noemden veel meer dingen — ook een verlag gegeven van de behandeling, die de kerkeraad van de synode van '42 had ondergaan; en we vroegen aan de synode om aan de kerken garanties te geven, dat dergelijke dingen niet weer zouden gebeuren. Die synode betrok de wacht bij de waarheid Gods o.m. met betrekking tot de rechte beteekenis van den Heiligen Doop, zegt U. Nu wat die beteekenis van den doop aangaat, het doopsformulier spreekt dan ook breedvoerig van de nieuwe gehoorzaamheid. En de synode, die de wacht betreft op de door u geponcerde wijze, zal zich, dunkt me, dan ook ernstig rekenschap geven van de vraag, of die nieuwe gehoorzaamheid betracht was in de wijze, waarop de synode Amersfoort behandelde. Het ging toch immers niet om een verbondsbeschouwing en een doops-theorie, maar om de „rechte beteekenis van den doop”, die niet theoretisch, doch praktisch is? Wat heb ik aan een synode, die leeruitspraken over den doop formuleert terwijl ze zelf met de nieuwe gehoorzaamheid speelt?

Nu, laat me maar heel kort zijn: de synode van '43 heeft op de klachten van Amersfoort in dezen maar heeltemaal niet geantwoord! Zeker omdat ze bedoelden de wacht te betrekken etc.? Laten we ons maar houden aan de feiten, want ook synodes kennen we aan de vruchten.

Waarom zegt U deze dingen over de bedoelingen der synode? Zelf hebben de synodes telkens gezegd, dat ze niemand om de leer hadden bemoeilijkt, doch dat het een ordekwestie was. Ik weet wel, dat er wel sommige menschen moeilijkheden kregen vanwege de leer in feite. Maar U spreekt over bedoelingen. Welnu, ze hebben zelf telkens gezegd, dat ze het gezag der synode bedoelden te handhaven; en zoo zijn de leeruitspraken ook gehanteerd, niet ter bevestiging van de waarheid Gods. Prof. Ridderbos (H. N.) heeft toch ook heel duidelijk gezegd, dat het niet vastzat op de leer, maar dat men al die jaren gezocht had den partij-geest te bedwingen. Het ging tegen het Schilder-schisma, zei hij immers? Ik wou wel eens weten, hoe U aan Uw overtuiging komt, dat de synode ongetwijfeld bedoelde voor de waarheid Gods te waken, terwijl haar daden en haar eigen woorden omtrent die bedoelingen een heel ander getuigenis geven.

✱

Het trefte me, dat U niet spreekt over de synoden zonder meer, maar over „de Gereformeerde Kerken” in haar synoden. Dus het gaat niet maar over wat synodeleden bedoelden, maar het is veel breder: U is overtuigd ten aanzien van de bedoeling der kerken, die in synode bijeenkwamen. Maar die kerken waren in meerderheid tegen de behandeling der leergeschillen. In '36 hadden ze om leeruitspraken niet gevraagd, en in '42 waren ze in groote meerderheid tegen een voortzetting der kwesties. De kerken vonden het dus heeltemaal niet noodig, dat de wacht betrokken werd. Toch was het háár bedoeling, zegt U? De synode ging haar gang tegen de uitgesproken bedoeling der kerken in.

O ja, ik weet het wel; vele kerken legden zich klakkeloos bij de besluiten neer, en voerden ze slaafsch uit. Maar deden ze dat met de bedoeling en in de overtuiging, dat ze zoo de wacht betrokken bij de waarheid Gods? Welneen, ze waren verlegen met het geval; ze haatte de misère die de synode ze berokkende. Ze durfden eigen zelfstandigheid tegenover de synode niet te handhaven.